

ΑΛΦΕΙΟΣ

Περιγραφή:

Γλυπτό που παριστάνει τον μυθικό ποταμό Αλφειό, γιό του Ωκεανού και της Τηθύος. Πρόκειται για την ακραία αριστερή μορφή της σύνθεσης που κοσμούσε το ανατολικό αέτωμα του ναού του Διός της Ολυμπίας με θέμα την αρματοδρομία μεταξύ Πέλοπος και Οινομάου.

Ο Αλφειός είναι στραμμένος προς το κέντρο του αετώματος. Αποδίδεται ξαπλωμένος στην αριστερή του πλευρά με ανασηκωμένο τον κορμό του και στηριζόμενος στον αγκώνα του αριστερού του χεριού. Τα πόδια ως τα γόνατα και τα νώτα του αγάλματος καλύπτονται με μάρμαρο, οι πτυχές του οποίου θυμίζουν τους φυσικούς κυματισμούς των υδάτων του ποταμού καθώς υπερπηδούν στο διάβα τους τα πέτρινα εμπόδια και τους βράχους που συναντούν. Από παριανό μάρμαρο.

Διαστάσεις: Ύψ. 0,75μ., μηκ. 2,02μ., βάθος 0,75μ.

Χρονολόγηση: Κλασική Εποχή. Αυστηρός Ρυθμός.

Αριθμός Ευρετηρίου: Λ64

Προέλευση: Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας

Συνοδευτικό κείμενο:

Πολύ πριν την εμφάνιση του ανθρώπου ο ποταμός Αλφειός, επενεργώντας αέναα στο ανάγλυφο του εδάφους και συνεργώντας με τις άλλες γενεσιουργές δυνάμεις της φύσης, δημιούργησαν στην Ολυμπία ένα ειδυλλιακό, απaráμιλλου κάλλους τοπίο. Το όμορφο, καταπράσινο άλσος δίπλα στις όχθες του ποταμού, θαυμάστηκε από τους αρχαίους Έλληνες και γι' αυτό αφιερώθηκε στον ύψιστο των Ολυμπίων θεών Δία. Προς τιμήν του καθιέρωσαν τους ξακουστούς πανελληνίους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι οποίοι εξελίχθηκαν σε έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς που γέννησε το αρχαίο Ελληνικό πνεύμα. Όπως ο μέγιστος Αιγυπτιακός Πολιτισμός υπήρξε το δώρο του ποταμού Νείλου, έτσι και η Ιερή Άλτις της Ολυμπίας και τα δρώμενά της οφείλονται εν πολλοίς στην γενναιόδωρη συνεισφορά του Αλφειού. Στην αρχαιότητα ο Αλφειός, αγαπημένο ποτάμι του Δία, με την υδάτινη φύση του ενέπνευσε και καθοδήγησε την ανθρώπινη δημιουργία. Σήμερα, ο ερωτευμένος ποταμός, ακολουθώντας την ίδια πάντα πορεία του προς τη δύση με σκοπό να συναντήσει το πεπρωμένο του, καταφέρνει να μας συγκινήσει ξανά, διδάσκοντάς μας πως το φυσικό περιβάλλον και ο πολιτισμός ετεροκαθορίζονται και αλληλεπιδρούν μέσα στον χρόνο, δημιουργώντας την Ιστορία.

Συντάκτης: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ' ΕΠΚΑ
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, αρχαιολόγος Ζ' ΕΠΚΑ

Εικ. 1.

ΝΥΜΦΑΙΟ

Περιγραφή:

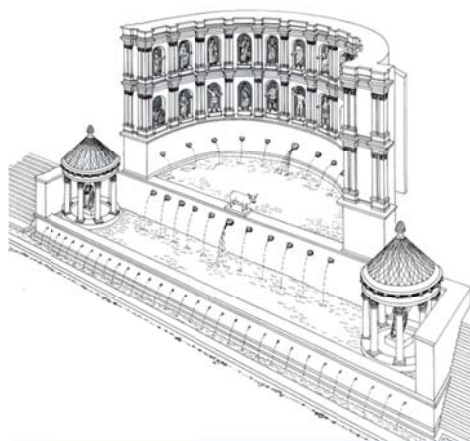
Μνημειώδες κρηναίο οικοδόμημα, αποτελούμενο από διώροφη αψίδα και δύο ανισοϋψείς δεξαμενές. Στις κόγχες της διώροφης πρόσοψης του ημικυκλικού τοίχου της αψίδας είχαν τοποθετηθεί για διακοσμητικούς λόγους, αλλά με αυστηρούς ιεραρχικούς κανόνες, αγάλματα που απεικονίζουν μέλη του αυτοκρατορικού οίκου των Αντωνίνων και της οικογένειας του δωρητή Ηρώδη του Αττικού. Το κέντρο κάθε διαζώματος κατελάμβανε η μορφή του Διός, ενώ σε δεσπόζουσα θέση μεταξύ των δυο δεξαμενών είχε τοποθετηθεί μαρμάρινο άγαλμα ταύρου, σχεδόν φυσικού μεγέθους, το οποίο, μαζί με τα περισσότερα αγάλματα του Νυμφαίου, εκτίθεται σε ειδική αίθουσα του Αρχαιολογικού Μουσείου της Ολυμπίας.

Χρονολόγηση: 156 - 160 μ.Χ.

Συνοδευτικό κείμενο:

Το πολυτελές, επιβλητικό κτίσμα, γνωστό ως Νυμφαίον ή Εξέδρα του Ηρώδη, ανηγέρθη σε καίρια θέση, στη βόρεια πλευρά της Ιερής Άλτης της Ολυμπίας, στον χώρο μεταξύ του Ηραίου και του Μητρούου, δυτικά των Θησαυρών. Δωρητής του ήταν ο αθηναίος ρήτορας, πολιτικός και φιλόσοφος του 2^{ου} αι. μ.Χ. Ηρώδης ο Αττικός και η σύζυγός του Ρήγιλλα. Ο χαρακτήρας του Νυμφαίου, εκτός από καλλωπιστικός, ήταν εξίσου ή και περισσότερο ωφελμιστικός, αφού προσέφερε το πολύτιμο για την επιβίωση, υγιεινή και αναψυχή του ανθρώπου 'νεαρόν ύδωρ'. Η ζήτηση για πόσιμο νερό που θα έσβηνε τη δίψα και θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες υγιεινής των επισκεπτών του ιερού της Ολυμπίας, αυξανόταν κατακόρυφα την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων στην καρδιά του καλοκαιριού, λόγω της μαζικής προσέλευσης αθλητών, αντιπροσωπειών πόλεων και μεγάλου πλήθους θεατών. Το Νυμφαίον με την μεγαλοπρεπή, ρωμαϊκής αισθητικής όψη του, δεν περιοριζόταν στην απλή εξυπηρέτηση αναγκών, αλλά ταυτόχρονα εξυμνούσε τις πολιτικές δυνάμεις της εποχής, ιδιαίτερα δε τους προβεβλημένους αναθέτες του.

Συντάκτης: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ' ΕΠΚΑ
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, αρχαιολόγος Ζ' ΕΠΚΑ

ΕΙΚ.2&3

Περιγραφή:

Άγαλμα ταύρου σε σχεδόν φυσικό μέγεθος. Στη δεξιά πλευρά, στην κοιλιά, φέρει μεγαλογράμματη αναθηματική επιγραφή : "ΡΗΓΙΛΛΑ ΙΕΡΕΙΑ ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΤΟ ΥΔΩΡ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΩ ΔΙΙ". (Η Ρήγιλλα, ιέρεια της Δήμητρας αφιερώνει στον Δία το νερό και όσα σχετίζονται με το νερό). Είχε τοποθετηθεί σε δεσπόζουσα θέση, στο κέντρο κρηναίου οικοδομήματος γνωστού ως Νυμφαίον, αφιέρωμα του Ηρώδη του Αττικού και της συζύγου του Ρηγίλλης στο ιερό του Διός της Ολυμπίας.

Διαστάσεις: Υψ. 1,20 μ. Μηκ. 1,60μ

Χρονολόγηση: 156 - 160 μ.Χ.

Αριθμός Ευρετηρίου: Λ164

Προέλευση: Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας, Νυμφαίο

Συνοδευτικό κείμενο:

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Ολυμπίας ο επισκέπτης μπορεί να διδαχθεί την ιστορία του Νυμφαίου και να έρθει σε διάλογο με τα αγάλματα που το κοσμούσαν, με κυριότερο αυτό του μαρμάρινου ταύρου, συμβολικού ζώου των πηγών, των υδάτων και των ποταμών. Φαίνεται πως στη φαντασία των αρχαίων Ελλήνων, οι ποταμοί με τις καταστροφές που προκαλούσαν, λόγω της ορμητικότητας και του όγκου των υδάτων τους, έπειτα από έναν βαρύ χειμώνα, θύμιζαν τους μαινόμενους ταύρους που σκορπούσαν τον πανικό. Είναι γνωστός ο μύθος που θέλει τον Ηρακλή να αντιμετωπίζει για χάρη της Διηάνειρας τον ποταμό Αχελώο μεταμορφωμένο σε ταύρο.

Συντάκτης: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ' ΕΠΚΑ
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, αρχαιολόγος Ζ' ΕΠΚΑ

Εικ. 4

ΘΕΡΜΕΣ ΚΡΟΝΙΟΥ

Περιγραφή:

Ψηφιδωτή εικονιστική θαλάσσια παράσταση από το δάπεδο του περιστυλίου των Θερμών του Κρονίου στο ιερό της Ολυμπίας. Κεντρική μορφή της παράστασης είναι ο Τρίτων, θαλάσσιος δαίμων, γιός του Ποσειδώνα και της Αμφιτρίτης. Ως άλλος ηνίοχος, απεικονίζεται κρατώντας τρία ναυαγία να οδηγεί δυο ζεύγη θαλάσσιων ίππων, που σέρνουν τον ίδιο επάνω στα κύματα της θάλασσας, χωρίς άρμα. Το θέμα πλαισιώνεται από γεωμετρικό κόσμημα, μια παραλλαγή μαιάνδρου.

Χρονολόγηση: Ρωμαϊκοί χρόνοι.

Συνοδευτικό κείμενο:

Το συγκρότημα των θερμών του Κρονίου λόφου οικοδομήθηκε πλησίον του περιβόλου της Ιεράς Άλτεις. Γύρω από ένα κεντρικό περιστύλιο αναπτύσσονταν πολλά δωμάτια και αίθουσες με πολλαπλές λειτουργίες καθώς και χώροι λουτρών. Τα απομεινάρια των Θερμών του Κρονίου λόφου, καθώς και τα λείψανα πέντε ακόμη λουτρικών εγκαταστάσεων που σήμερα εντοπίζονται σε διάφορα σημεία του Αρχαιολογικού Χώρου, μαρτυρούν την σπουδαιότητά τους ως χώροι εξυπηρέτησης των αθλητών και των χιλιάδων επισκεπτών που συνέρρεαν στην Ολυμπία, ιδιαίτερα κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων. Με τα χρωματιστά μάρμαρα στους τοίχους, τα εντυπωσιακά ψηφιδωτά δάπεδα και τα πολλά δωμάτια, ανταποκρίνονται στο πνεύμα της ρωμαϊκής περιόδου, που ήθελε τα κτήρια αυτά να είναι όχι απλώς λειτουργικά, όπως συνέβαινε στην κλασική ή στην ελληνιστική εποχή, αλλά κυρίως χώροι αναψυχής και πολυτέλειας.

Συντάκτης: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ' ΕΠΚΑ
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, αρχαιολόγος Ζ' ΕΠΚΑ

Εικ. 5&6

Πίνακας 1: κάτοπτρο

Χάλκινο πτυκτό κάτοπτρο με ανάγλυφο κάλυμμα.
Διαστάσεις: 0,20 μ – Βάρος : 1616γρ
Χρονολόγηση: Τέλη 4ου αιώνα π.Χ.
Αριθμός ευρετηρίου: M1446
Προέλευση: Σταφιδόκαμπος
Το κάλυμμα των χάλκινων κατόπτρων κοσμούταν συνήθως με παραστάσεις εμπνευσμένες από τον κόσμο της ομορφιάς, την οποία, άλλωστε, προορίζονταν να υμνούν. Στο κάτοπτρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Ήλιδας τέσσερις γυναικείες μορφές, πιθανότατα Νύμφες, εικονίζονται λουόμενες μέσα σε σπήλαιο. Στο κέντρο ψηλά, δίπλα σε κρήνη με τρεχούμενο νερό, γενειοφόρος άνδρας –ίσως ποτάμια θεότητα ή προσωποποίηση όρους– παρακολουθεί με έκδηλο ενδιαφέρον τη σκηνή.
Συντάκτες: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ' ΕΠΚΑ Αλεξάνδρα Σέλελη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος

Πίνακας 2: Πηνειός

Ο ηλειακός ποταμός Πηνειός πηγάζει από τον Ερύμανθο και τα όρη Λάμπεια και εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος. Η σημερινή του πορεία ανακόπτεται στο φράγμα, το οποίο έχει αλλάξει ριζικά τη μορφή του.

Ο ποταμός Πηνειός δεν πρωταγωνιστεί σε γοητευτικές διηγήσεις με περιπετειώδεις έρωτες, όπως ο έτερος ποταμός της Ηλείας, ο Αλφειός –μοναδική μυθολογική αναφορά αποτελεί η συμβολή του στον καθαρισμό από τον Ηρακλή της κόπρου του Αυγεία. Δεν τραγουδήθηκε από τη λαϊκή παράδοση σαν τον συνονόματό του στον κάμπο τη Θεσσαλίας, ούτε απεικονίστηκε στην τέχνη.

Ωστόσο, στην εύφορη κοιλάδα του κτίστηκε η Ήλις, μια από πλουσιότερες και πλέον πολυάνθρωπες πόλεις της Πελοποννήσου, η οποία για αιώνες ανέλαβε τον ένδοξο ρόλο της διοργανώτριας αρχής των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ο Πηνειός υπήρξε βασικός παράγων επιλογής της περιοχής για κατοίκηση. Προσδιόρισε, άλλωστε, την ταυτότητα των κατοίκων, όπως φανερώνει η προέλευση του ονόματός τους: Ήλις και Ηλείοι (αρχαιότεροι τύποι Φάλις και Φαλείοι) σημαίνουν την κοιλάδα και τους κατοίκους της κοιλάδας αντίστοιχα. Η ρίζα του ονόματος είναι κοινή με τις λατινογενείς λέξεις valley και valée.

Συντάκτες: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ΄ ΕΠΚΑ
Αλεξάνδρα Σέλελη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος

Πίνακας 3: λουτρά

Δύο λουτρικές εγκαταστάσεις στον Αρχαιολογικό Χώρο Ήλιδας.

Χρονολόγηση: Ρωμαϊκοί χρόνοι

Με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων, πλήθη αθλητών και επισκεπτών από όλο τον ελληνικό κόσμο συνέρρεαν στην πόλη της Ήλιδας. Προτού οικοδομηθούν γυμνάσια και παλαισטרές για την προπόνησή τους, οι αθλητές γυμνάζονταν πιθανότατα στο ύπαιθρο, στις όχθες του ποταμού Πηνειού. Την ανέγερση γυμνασίων τον 5ο αιώνα π.Χ. ακολούθησε η πρόβλεψη για λουτρικές εγκαταστάσεις σε διάφορα σημεία της πόλης. Η αρχαιολογική έρευνα έχει φέρει στο φως δημόσια λουτρά ρωμαϊκής εποχής, με ενδείξεις και παλαιότερων φάσεων, δύο από τα οποία έχουν χαρακτηριστεί, μάλιστα, ως λουτρά των γυμνασίων. Στην ίδια εποχή ανάγονται και τα ιδιωτικά λουτρά που έχουν εντοπιστεί, συνδεδεμένα με συγκροτήματα πολυτελών οικιών και επαύλεων.

Συντάκτες: Γεωργία Χατζή, Διευθύντρια Ζ΄ ΕΠΚΑ

Αλεξάνδρα Σέλελη, αρχαιολόγος-μουσειολόγος